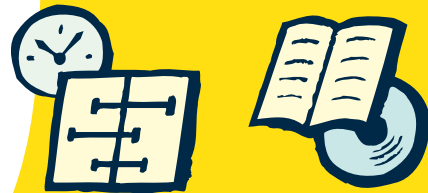

Temahefte I

Revidert februar 2006

Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere

Utlendingsdirektoratets bibliotek

er en sentral kunnskapsbase i Norge om flyktninger og innvandrere med en samling på ca. 12000 bind. I tillegg til å være et bibliotek for UDIs ansatte og overordnede departementer er samlingen tilgjengelig for alle som arbeider innenfor migrasjonsfeltet.

Du kan søke i bibliotekets database på UDIs hjemmeside www.udi.no hvor samlingen er registrert. Ring oss (tlf. 23 35 15 65), eller send en mail til bibl@udi.no dersom du har spørsmål.

Åpningstiden for eksterne brukere er mandag-onsdag fra kl 09.00 til kl. 15.00. Du som ikke har anledning til å besøke oss i Hausmannsgate 21 i Oslo kan få ditt lokale bibliotek til å bestille bøkene til deg (interbiblioteklån).

Heftet er utgitt av UDI, våren 2003
4. opplag: 2000
ISBN: 82-427-0413-9
ISSN: 1503-4984

Symboler, omslag: Helge Stiland
Tegninger, materie: Bjarne Træen

Form: JND
Trykk: Teamtrykk/Allkopi

Heftene kan bestilles pr. e-post: bestilling@udi.no eller gjennom fax: 23 35 15 08 eller lastes ned fra UDIs nettsider, www.udi.no

Lov om introduksjonsordning
og norskopplæring for
nyankomne innvandrere

1. september 2005 ble rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap innført. Ordningen er hjemlet i introduksjonsloven som dermed inneholder regler både om rett og plikt til introduksjonsprogram og norskopplæring. Det er kommunene som har ansvaret med å forvalte begge ordningene.

Kommunal- og regionaldepartementet har gitt ut et rundskriv om introduksjonsloven. Departementet har valgt å samle lovteksten, forskrifter, utfyllende merknader, instruksjoner og retningslinjer i et eget dokument. Rundskrivet har tittelen «Rundskriv H-20/05 Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere».

To ordninger i en lov

Den 13. desember 2002 ble Ot.prp. nr. 28 (2002–2003) introduksjonsloven godkjent i statsråd. På dette tidspunktet inneholdt loven kun introduksjonsordningen. Rett og plikt til norskopplæring og samfunnskunnskap ble vedtatt av Stortinget 17. desember 2004 og ble dermed en del av introduksjonsloven.

Intensjonen med introduksjonsordningen er at nyankomne innvandrere gjennom deltakelse i individuelt tilrettelagte opplæringsprogrammer kan delta i samfunnet, komme over i ordinære utdanningssystemer og lettere knytte seg til arbeidslivet og på den måten oppnå økonomisk selvstendighet. I 1998 og 1999 ble det satt i gang forsøksprosjekter som skulle finne fram til ordninger der inntekten for nyankomne innvandrere ble knyttet til tiltak der innvandrerene selv var aktiv fremfor å være en passiv mottaker av sosialstøtte. Kommunenes erfaringer fra forsøkene var viktige innspill i arbeidet med utformingen av introduksjonsordningen.

Bakgrunnen for ordningen med rett og plikt til norskopplæring er at kjennskap til språket er en forutsetning for å kunne delta i samfunnet, og særlig er det viktig i forhold til arbeidslivet. Derfor er det et mål at alle i Norge, uansett kjønn og nasjonalitet, tilegner seg gode norskkunnskaper.

I juli 2003 sendte Kommunal- og regionaldepartementet forslag til ny lovfestet ordning for opplæring i norsk

og samfunnskunnskap for innvandrere på høring. Forslaget og høringsuttalelsene resulterte i Ot. prp 50 som ble vedtatt desember 2004.

Nærmere om introduksjonsordningen

Hvem omfattes av introduksjonsordningen?

Kun de som har behov for grunnleggende kvalifisering omfattes av introduksjonsordningen. Dette betyr at man trenger hjelp til å komme ut i arbeid eller ordinær utdanning. I tillegg stilles det krav til oppholdsgrunnlag.

Følgende personer skal gis introduksjonsprogram:

- personer med asylstatus
- overføringsflyktninger med innreise-tillatelse
- tidligere asylsøker som har fått opphold på humanitært grunnlag
- personer med kollektiv beskyttelse
- personer som blir familiegjennforent med en som har asylstatus, er overføringsflyktning, har kollektiv beskyttelse eller har fått opphold på humanitært grunnlag etter å ha søkt asyl.
- personer som er mellom 18 og 55 år

Ordningen begrenses til nyankomne innvandrere, det vil si de som er bosatt i en kommune i løpet av de siste to år før vedtak om introduksjonsprogram fattes. Kommunen har kun plikt til å tilby introduksjonsprogram for personer som er bosatt etter avtale mellom UDI og kommunen.

Grupper kommunen kan velge å tilby program:
Kommunen kan tilby introduksjonsprogram til nyankommet utlending med oppholds- eller arbeidstillatelse som er familiegjenforent med andre enn de som har fått asyl, er overføringsflyktninger, har kollektiv beskyttelse beskyttelse eller har fått opphold på humanitært grunnlag etter å ha søkt asyl. Kommunen kan også tilby program til nyankommet utlending over 55 år med oppholdsgrunnlag som nevnt i § 2 første ledd, og til personer som ikke er bosatt etter avtale mellom UDI og en kommune.

Følgende personer omfattes ikke av introduksjonsordningen:

- personer med ulovlig opphold, asylsøkere, midlertidig beskyttede, arbeidsinnvandrere, studenter og familiemedlemmer til disse faller utenfor målgruppen.

Lovens regulering av introduksjonsprogrammene

- Introduksjonsprogrammet har som mål å gi grunnleggende ferdigheter i norsk,

grunnleggende innsikt i norsk samfunnsliv, samt å forberede de nyankomne for deltakelse i yrkeslivet eller i det ordinære utdanningssystemet.

- Programmet skal være på fulltid. For et program som består av aktiviteter uten krav til forberedelser eller etterarbeid, er 37 1/2 time pr. uke fulltid. For et program som består av opplæringstiltak med betydelige krav til egenaktivitet, er 30 timers uke fulltid.
- Kommunene skal gjennomføre en kartlegging og vurdering av den nyankomnes opplæringsbehov for å se om det er aktuelt å tilby introduksjonsprogram.
- Programmet skal starte så fort som mulig etter bosetting og senest innen tre måneder.
- Alle skal ha en individuell plan som skal utarbeides i samarbeid mellom den nyankomne og den eller de som har ansvar for kvalifiseringen. Planen utarbeides på grunnlag av en kartlegging av blant annet tidligere arbeidserfaring og utdanning fra hjemlandet.
- Opplæring i norsk er et hovedelement i introduksjonsprogrammet. Mange deltakere vil også omfattes av ordningen med rett og plikt til norsk. I slike tilfeller inngår den individuelle planen for norskopplæringen som en del av den individuelle planen for hele introduksjonsprogrammet.

- Samfunnskunnskap er et hovedelement på linje med norsk.
- Programmet skal inneholde tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet.
- Deltakerne har rett til å få utstedt et deltakerbevis, uansett om programmet er gjennomført i sin helhet eller ikke.
- Programmet kan vare inntil to år, med tillegg av godkjent permisjon. Når særlige grunner taler for det, kan programmet vare inntil tre år. Deltakelse ut over to år er verken en rett eller en plikt for deltakerne.
- Regler for ferie, permisjoner og annet fravær er regulert i forskrift 18. juli 2003 nr 973 om fravær og permisjon ved nyankomne innvandreres deltakelse i introduksjonsordningen.

Lovens regulering av introduksjonsstønad

- Stønad forutsetter deltakelse i programmet.
- Stønad knyttes til den enkelte deltaker, uavhengig av familiesituasjonen.
- Stønad er utgiftsuavhengig i forhold til den enkelte.
- Det gjøres trekk i stønaden for ulegitimert fravær.

- Utbetalingen skal skje etterskuddsvis.
- Stønaden er skattepliktig
- Introduksjonsstønaden er 2 G på års-basis. Ungdom under 25 år mottar 2/3 av 2 G.

Deltakeren kan ha andre inntekter ved siden av stønaden. Deltakerne kan også ha lønnet arbeid som en del av introduksjonsprogrammet. I de tilfellene reduseres introduksjonsstønaden tilsvarende den tiden deltakeren er borte fra programmet.

Stønaden samordnes med visse andre offentlige ytelser til livsopphold som sykepenger, rehabiliteringspenger, attføringspenger, uførepensjon og fødselspenger. Introduksjonsstønaden skal imidlertid ikke samordnes med rett til sykepenger, fødselspenger og rehabiliteringspenger som den enkelte deltaker får på grunnlag av opptjent arbeidsinntekt ved siden av introduksjonsprogrammet. Barnetrygd, kontantstøtte og etterlattestønad som deltakerne i programmet mottar, vil ikke komme til fradrag i introduksjonsstønaden.

Husbankens bostøtteordning ble endret fra 1. september 2004. Bostøtte skal omfatte deltakere i introduksjonsprogram som har fått formidlet bolig av kommunen. Bostøtten skal ytes til dekning av rimelige boutgifter, og fører ikke til avkorting av introduksjonsstønaden.

Nærmere om rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Norskopplæring frem til 1. september 2005

Frem til 1. september 2005 har tilbudet om opplæring i norsk vært inntil 850 timer opplæring forutsatt at skolebakgrunnen har vært tilsvarende norsk grunnskole eller mer. Personer med ingen eller svært liten skolebakgrunn har fått inntil 3000 timer opplæring. Alle innen personkretsen har fått minimum 500 timer opplæring. Norskopplæring har vært frivillig i Norge. Det har vært opp til den enkelte å avgjøre om han eller hun vil gjennomføre norskopplæring.

Frem til 1. september 2005 har flyktninger, personer med opphold på humanitært grunnlag og familie-gjenforente til disse to gruppene fått tilbud om norskopplæring. Også de som har fått familiegjenforening med norske og nordiske borgere omfattes av tilbudet. Det samme gjelder norske borgere som har manglet grunnleggende norsk-kunnskaper.

Det er kommunene som har ansvaret for norskopplæringen og organiseringen av den.

Hvem omfattes av den nye ordningen etter 1. september 2005?

Ordningen med rett og plikt til norskopplæring gjelder fra 1. september 2005 og vil omfatte personer som får arbeids- og oppholdstillatelse etter denne dato. De som har fått en slik tillatelse før denne dato, følger gjeldende regler for norskopplæring (se ovenfor).

De aller fleste deltakere i introduksjonsordningen vil også ha rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Ordningen omfatter de som har til hensikt å ta varig opphold i Norge, det vil si personer som har en tillatelse som kan danne grunnlag for bosettingstillatelse.

Følgende personer har rett og plikt til norskopplæring og skal tilbys gratis opplæring av kommunene:

- Personer med asylstatus
- Overføringsflyktninger
- Personer med opphold på humanitært grunnlag
- Personer med kollektiv beskyttelse
- Familiegjenforente med overnevnte
- Familiegjenforente med norske eller nordiske borgere eller med person som har bosettingstillatelse

Nedre aldersgrense er satt til 16 år og øvre aldersgrense er satt til 67 år. I enkelte

tilfeller kan det imidlertid være aktuelt at kommunen tilbyr norskopplæring til personer over 67 år. Dette er opp til hver enkelt kommune, men ingen over 55 år vil ha plikt til å gjennomføre opplæring.

Personer som har tilstrekkelige kunnskaper i norsk eller samisk er fritatt fra plikten til å gjennomføre opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Følgende grupper har ikke rett til gratis opplæring, men har plikt til å gjennomføre 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

- Arbeidsinnvandrere utenfor EØS/EFTA-området
- Personer som kommer til landet på grunnlag av familiegjenforening med arbeidsinnvandrere utenfor EØS/EFTA-området

Følgende grupper faller utenfor ordningen med rett og plikt til norskopplæring:

- Studenter
- Au pairer og andre med midlertidig opphold
- Nordiske borgere
- Personer med opphold etter EFTA/EØS-regelverket

Innholdet i ordningen med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap

- Formålet med ordningen er å styrke innvandreres muligheter til å kunne delta aktivt i arbeids- og samfunnslivet. De får tilbud om 250 timer opplæring i norsk og 50 timer i samfunnskunnskap på et språk de forstår. Det skal utarbeides en individuell plan for hver enkelt deltaker. Den individuelle planen skal på samme måte som i introduksjonsordningen utarbeides i samarbeid mellom den nyankomne og kommunen.
- Kommunen skal så snart som mulig og innen tre måneder etter at krav eller søknad om deltakelse blir fremsatt, sørge for opplæring i henhold til loven.
- Dersom det er behov for det, kan innvandreren få opptil 2700 timer ytterligere opplæring, men det vil uansett ikke være en plikt til å gjennomføre mer enn 300 timer.
- I utgangspunktet faller retten til gratis opplæring bort 3 år etter det tidspunktet rett og plikt inntreffer, selv om plikten består til fylte 55 år.
- Dersom en person får tildelt mer enn 300 timer skal hele opplæringen gjennomføres i løpet av fem år.
- For personer som av særlige grunner er blitt forhindret fra å delta i opplæringen,

og som i utgangspunktet mister sin rett til gratis opplæring på grunn av ovennevnte frister, åpner loven for at de kan innvilges rett og plikt fra det tidspunkt det framsettes krav om opplæring.

- For de som har plikt til opplæring vil 300 timer gjennomført undervisning være et vilkår for bosettingstillatelse og senere norsk statsborgerskap. Det kan likevel gjøres unntak fra dette kravet for utlendinger som kan dokumentere tilstrekkelig kunnskap i norsk eller samisk.
- Den enkelte deltaker har krav på å få utstedt et deltakerbevis etter gjennomført opplæring i 300 timer norsk og samfunnskunnskap.
- Regler for ferie, permisjoner og annet fravær er regulert i forskrift 20. april 2005 nr. 341 om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere.
- Udokumentert fravær kan medføre at man må betale for timer som i utgangspunktet skal være gratis.

Overgangsordning

Det vil bli en overgangsordning i fem år fra 1. september 2005. De regler som var gjeldende pr. 15. april 2005 vil gjelde i inntil fem år etter at endringen treffer i kraft. Dette innebærer at personer som ikke har fått

opplæring i norsk tidligere og som ikke faller inn under den nye ordningen, har fem år på seg til å gjennomføre norskopplæringen i henhold til gammel ordning.

Registrering av timer – Nasjonalt introduksjonsregister - NIR

Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)

I forbindelse med den nye ordningen med rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap innføres et nasjonalt registreringssystem for deltakelse i norskopplæring og introduksjonsprogram for innvandrere. Formålet med registeret vil være å dokumentere enkeltpersoners deltakelse i introduksjonsordning og norskopplæring.

Registeret vil blant annet inneholde opplysninger om den enkeltes deltakelse i norskopplæring og introduksjonsordning, om opplæringen skjer innenfor de fastsatte tidsrammene, samt opplysninger om avlagte prøver. Opplysningene vil blant annet bli brukt i forbindelse med UDIs behandling av søknader om bosettingstillatelse og norsk statsborgerskap.

UDI vil ha hovedansvaret for det nasjonale registeret, mens kommunene vil få ansvar for registrering av egne deltakere. Registeret vil være internettbasert.

Enkeltvedtak

Den nye ordningen med rett og plikt til norskopplæring innebærer at kommunene skal fatte en rekke nye enkeltvedtak etter 1. september 2005. I den sammenheng lager UDI vedtaksmaler med en egen veileder til hjelp for kommunene, som vil være tilgjengelig på direktoratets nettsider.

Referanser:

Djuve, A.B., Kavli, H.C., Lund, M., Østberg, T. (2001) *Fra sosialhjelp til lønnet kvalifisering. Resultater fra forsøk med heldags introduksjonsprogram for flyktninger.* Oslo: Fafo

KRD (2000–2001) St.meld. nr. 17 Asyl- og flyktningpolitikken i Noreg

KRD (1996–97) St.meld. nr. 17 Om innvandring og det flerkulturelle Norge

NOU (2001:20) *Lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere*

Ot.prp. nr. 28 (2002–2003) *Om lov om introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)*

Ot. prp nr 50 (2003-2004) *Om lov om endringer i introduksjonsloven mv.*

Rundskriv H-20/50 *Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)*

UDI (2001) *Samarbeid, ansvar og roller i introduksjonsprogram*

Rundskriv H-20/05

Nyttige web-adresser:

odin.dep.no/krd

www.lovdata.no

www.udi.no

www.vox.no

www.udir.no

Dette temaheftet inngår i en serie av hefter som er utarbeidet for ansatte i kommuner og samarbeidpartnere som arbeider med introduksjonsprogram for nyankomne flyktninger. Heftene inngår i et opplæringsprogram som arrangeres av UDI i samarbeid med Aetat, utdanningsmyndighetene og Kommunenes Sentralforbund.

1. Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere
2. Lovforslagets regulering av Introduksjonsstønad
– regler og rutiner for utbetaling
3. Heldags- og helårsprogram i introduksjonsprogram
4. Norsk med samfunnskunnskap i introduksjonsprogram
5. Kartlegging av nyankomne innvandreres bakgrunn og kompetanse
6. Individuelle planer i introduksjonsprogrammet
7. Roller og ansvar i et introduksjonsprogram
8. Veiledning og arbeid med individuell plan
9. Kontaktpersonens rolle i introduksjonsprogram
10. Språkpraksis i introduksjonsprogram
11. Kommunikasjon via tolk
12. Kommunal organisering i introduksjonsprogram
13. Organisering av tverrfaglige team i introduksjonsprogram
14. Organisasjonskultur – ulike måter å forstå verden på
– utfordringer for tverrfaglige team i introduksjonsprogrammet
15. Godkjenning, vurdering og prøving av medbrakt utdanning og yrkeserfaring
16. Tiltak i Aetats regi i introduksjonsordningen
17. Psykisk helse hos flyktninger – vanlige reaksjoner og forebygging av psykiske problemer
18. Flyktningperspektivet i introduksjonsprogram
19. Minoritetsperspektiv i offentlige tjenester – tverrkulturell kompetanse
20. Tilbakevendingsperspektivet i introduksjonsprogrammet

Utlendingsdirektoratet

Postboks 8108 Dep.
N-0032 Oslo
Kontoradresse: Hausmannsgate 21
Telefon: 23 35 15 00
Faks: 23 35 15 08
www.udi.no
E-post: udi@udi.no

Hvis du ønsker informasjon om opplæring om introduksjonsordningen, ta kontakt med nærmeste UDI regionkontor.

Regionkontor Øst

Postboks 8789 Youngstorget, 0028 Oslo
Kontoradresse: Youngstorget 1,
Telefon: 23 35 15 00

Regionkontor Indre-Østland

Postboks 1253, 2803 Gjøvik
Kontoradresse: Storgata 10
Telefon: 61 14 65 00

Regionkontor Sør

Postboks 647, 4666 Kristiansand
Kontoradresse: Slottsquartalet, Tordenskjoldsgt. 9
Telefon: 38 10 60 60

Regionkontor Vest

Postboks 4048 Dreggen, 5835 Bergen
Kontoradresse: Bugården 8
Telefon: 55 30 09 99

Regionkontor Midt-Norge

Postadresse: 7005 Trondheim
Kontoradresse: Peter Egges plass 2
Telefon: 73 89 24 00

Regionkontor Nord

Postboks 683, 8508 Narvik
Kontoradresse: Havnegata 28
Telefon: 76 96 58 10

Prosjektet er et samarbeid med:

